

УДК: 633.34:631.5:631.53.01

**НАСІННЄВА ПРОДУКТИВНІСТЬ СЕРЕДНЬОСТИГЛОГО
СОРТУ СОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД ОПТИМІЗАЦІЇ ОСНОВНИХ
ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ В УМОВАХ
ЗРОШЕННЯ ПІВДНЯ УКРАЇНИ**

Вожегова Р. А., д-р с.-г. наук, професор, член-кор. НААН
Боровик В. О., канд. с.-г. наук, провідний науковий співробітник
Рубцов Д. К., аспірант
Інституту зрошеного землеробства НААН

У зв'язку з інтенсифікацією виробництва сої виникає питання з'ясування елементів технології вирощування, які мають забезпечити її високу продуктивність. Необхідність вкотре повернутися до цього питання обумовлена постійною зміною сортів у виробництві й різними ґрунтово-кліматичними умовами їх вирощування. Вивчення особливостей реалізації потенціалу нових сортів сої в залежності від норми висіву насіння, а відповідно і густоти стояння рослин та доз азотних добрив важливе тим, що є

можливість проводити пошук шляхів активізації процесу максимальної реалізації їх генетичного потенціалу.

На думку науковців, висока продуктивність посівів сої можлива лише при поєднанні оптимальної густоти рослин на одиницю площі, удобрення та їх індивідуальної продуктивності. Матушкін В.О. та ін. стверджують, що високі врожаї насіння можливо отримати за оптимальної для зони густоти, забезпеченості вологою та поживними речовинами, що, в свою чергу, визначає інтенсивність фотосинтезу, формування високих показників структурних елементів рослини: утворення бобів, галуження, товщину стебла, висоту прикріплення нижніх бобів, кількість бобів і насінин на рослині а також обумовлює величину і якість врожаю. Основною оцінкою для виявлення цінності створеного сорту є його продуктивність. Коханюк Н.В. також доводить, що продуктивність рослин сої – складна кількісна ознака, зумовлена взаємодією цілого комплексу показників, з яких найбільше значення мають такі елементи структури врожаю, як кількість бобів, кількість насінин, кількість продуктивних вузлів на рослині, кількість бобів у вузлі та ін. Дослідженнями Іванюка С.В. та Темченка І. В. виявлено тісні та стабільні генетичні кореляції між урожайністю генотипів і показниками маси насіння та кількістю бобів, що приходить на один вузол рослини.

Для нового середньостиглого сорту сої Святогор, створеного в умовах зрошення південного регіону України, такі дослідження не проводились. Тому наша робота була присвячена висвітленню цього питання.

Польові та лабораторні дослідження проводились протягом 2016 – 2018 рр. на поливних землях Інституту зрошеного землеробства НААН, який розташований в Південному Степу України на території Інгулецького зрошеного масиву. Ґрунт дослідної ділянки темно-каштановий середньосуглинковий слабо солонцюватий при глибокому рівні залягання ґрунтових вод. Дослід двофакторний: фактор А – норми висіву (300, 400, 500, 600, 700, 800, 900 (тис.), 1 млн. шт. / га); фактор В – дози азотних добрив (без удобрення, N₃₀, N₆₀). Повторення чотириразове з розміщенням варіантів методом рендомізованих розщеплених ділянок. Площа посівних ділянок 22 м², облікова – 18,5 м². Агротехнічні умови проведення досліджень загальноприйняті для південного регіону України, окрім варіантів, які вивчались. Попередник – озима пшениця. Удобрення вносили під передпосівну культивуацію, згідно схеми досліду. Сівбу проводили сівалкою СКС-6-10 з центральним висівним апаратом 2 травня у 2016 році та 6-го – у 2017-му, 29 квітня – у 2018 р., коли температура ґрунту на глибині 5 см прогрілася до 18,3°C – 20,3°C. Поливали ДДА–100 МА. Боротьбу з бур'янами проводили шляхом внесення ґрунтового гербіциду Харнес (2 л / га) зразу після сівби з послідуочим коткуванням. Урожай збирали поділяючно селекційним комбайном «Сампо–130».

Дослідженнями встановлено, що густина стояння рослин тісно пов'язана з формуванням елементів продуктивності. В умовах зрошення Півдня України при вирощуванні нового середньостиглого сорту сої Святогор збільшення густоти стояння рослин від 300 тис. шт./га до 1 млн. призводило

до зменшення показників структури врожаю: кількості бобів на рослині, насінин та їх маси, незалежно від доз застосування азотних добрив. Кращу врожайність та показники структури врожаю отримані за внесення N₃₀ і густоти стояння рослин 600 тис. шт./га.